

PERAKENDE TİCARET

TÜİK'in 2021 yılı istatistikî verilerine göre, 3,6 milyon işletmenin 815 bini perakende sektöründe faaliyet göstermektedir. Türkiye'deki 14,5 milyon olan toplam çalışan sayısı göz önüne alındığında bu sayının %11,0'ını oluşturan 1,6 milyon çalışan perakende sektöründe istihdam edilmektedir. Sektörün 2021 yılı cirosu 1,5 trilyon TL olup, tüm sektörlerin toplam cirosunun %8,9'una tekabül etmektedir. Tüm bu veriler ışığında perakende sektörünün büyüklüğü ve Türkiye ekonomisi için önemi ortaya çıkmaktadır.

Yaşlanan Dünya nüfusunun aksine Türkiye'nin genç nüfus yapısı perakendeciler için büyük potansiyel taşımaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de düzenli artış gösteren hanehalkı sayısı 2021 yılında 25,3 milyon adet ile perakende sektörünü beslemektedir.

Perakende sektörü için hanehalkı sayısının yanı sıra gayrisafi yurtiçi hasıladaki (GSYH) ve tüketim harcamalarındaki enflasyondan ve takvim etkisinden arındırılmış artış oranı da önem arz etmektedir. 2021 yılında 2020 yılından gelen Kovid-19 daralmasının baz etkisinin de bir sonucu olarak tüketim harcamaları bir anda %15,5 oranında, %11,2 artan GSYH'nin üzerinde büyümüştür. Bu durum, 2021 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren açılan pazarlar ve etkisi zayıflayan Kovid-19 nedeniyle oluşmuş ve perakende sektörünün cirolarına da olumlu yansımıştır. 2022 yılına gelindiğinde ise, GSYH, ikinci çeyrekte zincirlenmiş hacim endeksi olarak bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %7,6 artış göstermiştir. Aynı dönem itibarıyla, yerleşik hane halklarının tüketim harcamaları zincirlenmiş hacim endeksi olarak %22,5 artmıştır. GSYH'nin harcama yöntemine göre hesaplanması baz alındığında en yüksek artış yerleşik hane halklarının tüketim harcamalarında yaşanmış olup, GSYH'nin yüksek enflasyon ortamı nedeniyle öne çekilen tüketim harcamalarıyla büyüdüğü görülmektedir. Bu durum perakende sektörüne de olumlu olarak yansımıştır.

GSYH ve tüketim harcama verileri geçmiş dönemleri yansıtırken, tüketici güven endeksi ise gelecekteki beklentileri göstermektedir. Eylül 2022'de 72,4 düzeyinde çıkan tüketici güven endeksi, 100 endeks değerinin oldukça altında kalarak tüketici güveninin ne derece kötümser noktaya geldiğini yansıtmaktadır. Bir diğer öncü gösterge olan perakende ticaret güven endeksidir. Söz konusu endeks Eylül 2022'de %2,7 artarak 115,9 endeks değerini almıştır. Söz konusu değer 100,0'ın üzerinde olması nedeniyle, sektörün mevcut ve gelecek döneme halen iyimser baktığını göstermektedir. Tüketici güveni kötümser iken perakende ticaret sektörünün iyimser olmasının nedenlerinin, fiyatlar artmaya devam edecek beklentisiyle tüketicinin eline para geçmesi (kredi, maaş, birikim vb) durumunda ihtiyacını beklemeden karşılaması, ihracatın henüz iyi seyretmesi ve özellikle hazır giyim sektöründe bazı firmaların satışlarının %60,0'ını yabancı turistlere yapması olduğu düşünülmektedir. Gelecek dönemlerde, özellikle yüksek hammadde fiyatları ile enerji maliyetlerinin yansımaları, diğer sektörlerde olduğu gibi perakende sektörünü de olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. TÜİK'in yapmış olduğu perakende ticaret sektöründe faaliyetleri kısıtlayan temel faktörlere ilişkin ankete 2022 yılının Temmuz ayında verilen cevaplara göre, anket katılımcılarının %65,8'i kısıtlayan faktör yoktur cevabını vermişken, %18,7'si finansman sorunları olduğunu, %9,0'u ise talep yetersizliğinin bulunduğunu belirtmiştir.

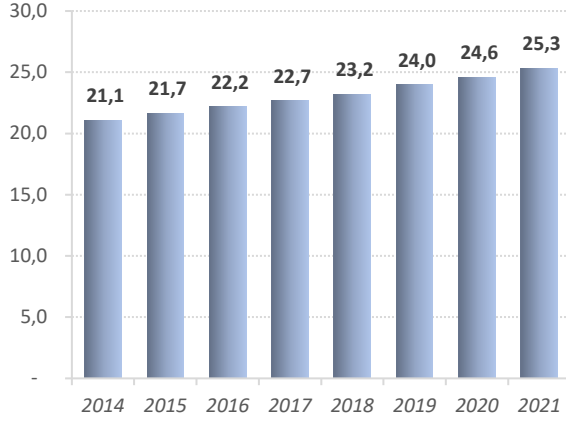
PERAKENDE TİCARET

Perakende sektörü; genel olarak tüketici eğilimlerinin direkt ve en çok hissedildiği alanların başında gelmektedir. Bu nedenle, sektörde yaşanan sürekli dönüşüm yüzünden kar marjları baskı altında kalmaktadır. Ayrıca, talebin organize pazarlardan online satışlara kayması ve tüketicilerin online fiyat karşılaştırması yapabilmesi kurumlar arası rekabeti artırarak kar marjlarını daraltmaktadır. 2025 yılında perakende alışverişin %40,0'ının internet üzerinden yapılacağı öngörülmektedir. Nitekim son 12 ayda internet kullanan bireylerin, internet üzerinden özel kullanım amacıyla mal ya da hizmet satın alma ya da sipariş verme oranı, 2021 yılında %44,3 iken 2022 yılında %46,2 olmuştur. İnternet üzerinden 2022 yılının ilk 3 ayı içerisinde mal ya da hizmet satın alan ya da sipariş veren bireylerin en fazla satın aldığı mal grubu, %71,3 ile giyim, ayakkabı ve aksesuar olmuştur. Bunu, %50,2 ile lokantalardan, fast food zincirlerinden ve catering şirketlerinden yapılan teslimatlar, %41,9 ile gıda ürünleri, %28,7 ile temizlik ürünleri ve kişisel bakım malzemeleri, %27,4 ile kozmetik, güzellik ve sağlık ürünleri takip etmiştir.

Her ne kadar Kovid-19 pandemi sürecinde e-ticaret satış kanalının yıldızı parlamış olsa da sektör temsilcileri pandeminin etkilerinin azalmasıyla birlikte AVM kanalıyla satışların tüketici için hala daha önemini koruduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, perakendeciler çoklu kanal satışına yönelmektedir. TÜSİAD'ın Haziran 2021 tarihli "Perakendenin Geleceği, Mevcut Durum, Beklentiler ve Politika Önerileri" raporuna göre, perakende ticaret sektör temsilcilerinin geleceğe dönük beklentileri içerisinde; dijitalleşme, büyük veri ve yapay zeka bileşenlerinden oluşan teknolojik dönüşüm ön plana çıkmaktadır. Diğer dönüşüm alanları ise, e-ticaretin ve çoklu kanalın büyümesi; lojistik ve tedarik altyapısının önemi; tüketici merkezli deneyimsel alışveriş; sürdürülebilirlik, markalaşma ve işbirliği ile yasal düzenlemeler olarak sıralanabilir.

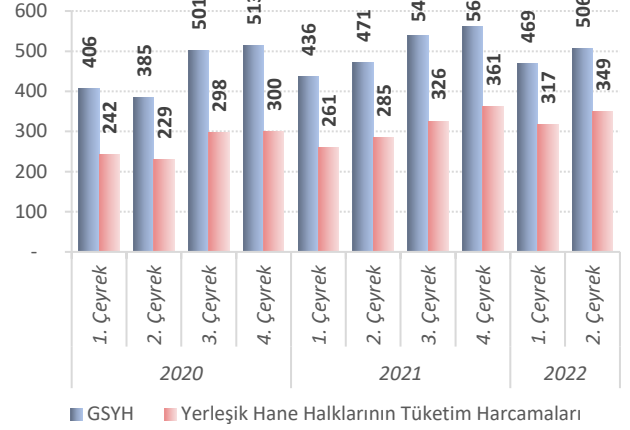
GÖSTERGELER

Şekil 1- Hane Halkı Sayısı, Milyon Kişi

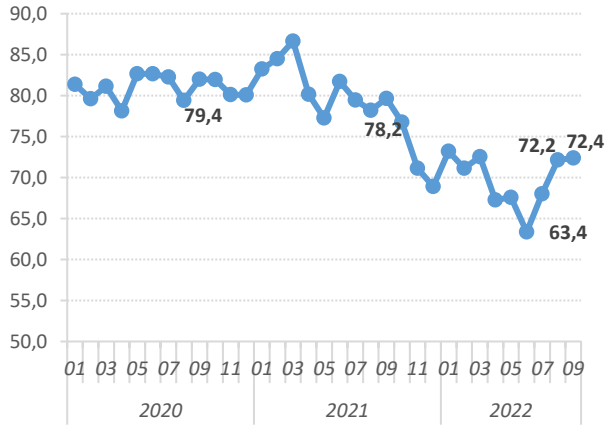
Kaynak: TÜİK

Şekil 2- GSYH ve Tüketim Harcamaları, Milyar TL

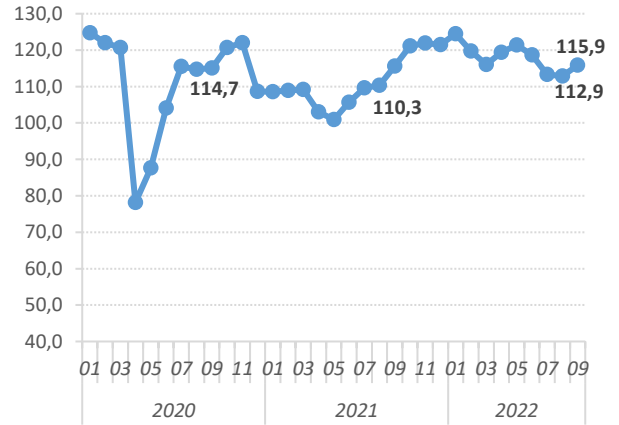
Kaynak: TÜİK

Şekil 3- Tüketici Güven Endeksi

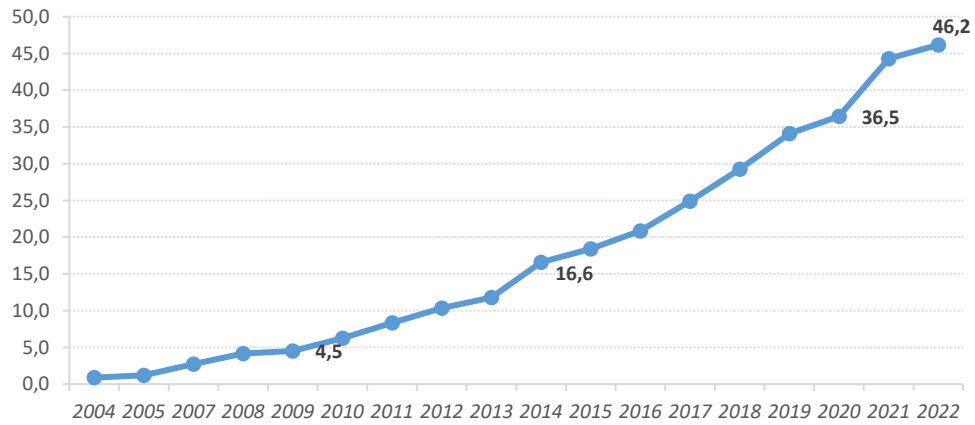
Kaynak: TÜİK

Şekil 4- Perakende Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

Şekil 5- Son 12 Ayda İnternet Üzerinden Özel Kullanım Amacıyla Mal veya Hizmet Satın Alma ya da Sipariş Verme Oranı

Kaynak: TÜİK

İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

Esentepe Mah. Büyükdere Cad. Müselles Sok. Onur İş Merkezi No:1/2

Şişli / İSTANBUL

Tel: 0212 272 01 44

Fax: 0212 257 54 85

Sıla Mersin – Kredi Derecelendirme Uzmanı

sila@turkrating.com

Bu rapordaki bilgiler ve yorumlar, kamuya açık, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan temin edilen bilgilerden derlenmiştir. Bununla beraber, bu raporda geçen bilgilerin kullanılması veya bu raporun yararlandığı kaynaklardaki hata ve eksikliklerden doğan bilgilerin kullanılması sonucunda yatırımcıların uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. sorumlu tutulamaz. Bu raporlar hiçbir şekilde menkul kıymetlerin alımı veya satımı konusunda tavsiye olarak yorumlanmamalıdır. Kullanan ancak kendi bilgi, inisiyatif ve değerlendirmesi ile hareket edecektir.
